

3. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23 квіт. 1991 р. № 987-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12#Text> (дата звернення 10.01.2023).

УДК 341.824:338.47 (043.2)

Команецька В.В., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Лихова С.Я., д.ю.н., професор

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Із 15 березня 2022 р. набув чинності Закон № 2108-ІХ [1], яким у Кримінальному кодексі України (далі – КК) передбачено нову статтю 111-1 «Колабораційна діяльність». Ця стаття містить 8 частин і включає значну кількість складів кримінальних правопорушень щодо співпраці з державою-агресором. Актуальність нової статті КК підкреслюється триваючою збройною агресією росії в Україні, тому нова стаття не була «сплячою», як це зазвичай буває з новими положеннями кримінального закону. Майже щодня від початку дії нової статті 111-1 КК Офіс Генерального прокурора повідомляє про реєстрацію кримінальних проваджень за фактом колабораційної діяльності [2]. Кримінальні правопорушення за ст. 111-1 КК потребують відмежування від інших суміжних складів правопорушень, що вже були передбачені в КК (ст. 111, 260, 436 КК), а також із тими, що з'явилися пізніше (наприклад, ст. 436-2, а також між собою – тобто, з іншими складами правопорушень, передбачених ст. 111-1 КК).

Об'єктом кримінальних правопорушень, передбачених ст. 111-1 КК, є основи національної безпеки України. Положення цієї статті охороняють основи основ Українського народу, суспільства і держави – незалежність, суверенітет, територіальну цілісність та основи конституційного ладу [4]. З огляду на зміст ч. 8 ст. 111-1 КК, додатковим об'єктом кримінальних правопорушень є життя і здоров'я людей та право власності. Суб'єкт кримінального правопорушення. У різних складах правопорушень, передбачених ст. 111-1 КК, законодавець по-різному врегульовує питання їх суб'єкта. У більшості диспозицій вказується на те, що їх суб'єктом може бути лише громадянин України. У деяких інших складах такої вказівки немає. Суб'єкт всіх правопорушень, які становлять колабораційну діяльність (цього прямо не передбачено законом, однак, на нашу думку, впливає з самого поняття колабораційної діяльності), як

правило, повинен відповідати такій характеристиці як належність до місцевого населення або наявність інших сталих зв'язків із відповідною окупованою територією (місце проживання, місце реєстрації, місце ведення господарської або іншої діяльності). Суб'єктивна сторона кримінальних правопорушень характеризується прямим або непрямим умислом. У ряді складів кримінальних правопорушень за ч. 2, 5, 7 ст. 111-1 КК важливе значення має добровільність (якщо особа здійснювала відповідні дії не добровільно, а під примусом (байдуже яким), склад правопорушення відсутній). У частині складів правопорушень для правильної кримінально-правової кваліфікації дій має значення мета: за ч. 3 – мета пропаганди; за ч. 6 – мета організації та проведення заходів та(або) саме активної участі в них задля підтримки держави-агресора або уникнення нею відповідальності за збройну агресію проти України. Державою-агресором за загальним визначенням є країна, яка першою застосовує збройну силу проти іншої країни, тобто тимчасово вчиняє агресію. Державою-агресором може бути визнана не лише одна країна, а група країн, у т. ч. пов'язаних між собою угодами про військову допомогу. При кваліфікації правопорушень за ст. 111-1 КК державою-агресором наразі вважається російська федерація. При цьому враховуються, зокрема, постанова Верховної Ради України від 27.01.2015 № 129-VIII [5], Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 № 64/2022 [6], затверджений Законом України від 24.02.2022 № 2102-IX. Тимчасово окупована територія України. З'ясування питання про те, яка територія в ст. 111-1 КК розуміється тимчасово окупованою, – є важливим для визначення дії цієї доповіді як кримінального закону у просторі та в часі. Очевидно, що законодавець мав на увазі в цій статті не лише ті території, які тимчасово окупувала держава-агресор в 2022 р.

Література

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність». URL: <http://www.golos.com.ua/documents/z-2108-ix.pdf>
2. Заклики до набору в окупаційну «поліцію» на Херсонщині – розпочато розслідування за фактом колабораційної діяльності. Офіс Генерального прокурора, 16.03.2022. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/zakliki-do-naboru-v-okupaciinu-policiyu-na-xersonshhini-rozpocatorozsliduvannya-za-faktom-kolaboraciinoyi-diyalnosti>
3. Кравчук О., Бондаренко М. Колабораційна діяльність: аналіз нової статті 111-1 Кримінального кодексу України. Вектор прав людини. URL: <http://hrvector.org/podiyi/22-03-20-mbo>
4. Яковюк І., Рубашенко М., Шульженко Н. Колабораційна діяльність (ст. 111-1 КК): загальний огляд та деякі законодавчі недоліки. Деокупація.

Юридичний фронт [Електронне видання]: матеріали Міжнародного експертного круглого столу (Київ, 18 бер. 2022 р.) / Державний торговельно-економічний університет, Українська асоціація порівняльного правознавства, Українська асоціація міжнародного права, Асоціація реінтеграції Криму; упоряд. і наук. ред. О.В. Кресін. Київ: Держ. торг.-екон. ун-т, 2022. С. 130-134. DOI: 10.31617/k.knute.2022-03-18

5. Постанова Верховної Ради України від 27 січ. 2015 р. № 129-VIII «Про Звернення Верховної Ради України до Організації Об'єднаних Націй, Європейського Парламенту, Парламентської Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї НАТО, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї ГУАМ, національних парламентів держав світу про визнання Російської Федерації державою-агресором». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/129-19#Text>

6. Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лют. 2022 р. № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>

УДК 343.1(043.2)

Ланцедова Ю.О., к.ю.н., доцент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПОНЯТТЯ ФУНКЦІЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЯК РІЗНОВИДУ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Поліцейська діяльність у контексті вимог ч. 1 ст. 2 «Основні поняття» Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» є різновидом правоохоронної діяльності [4], а з точки зору вимог ст. 131-1 Конституції України – фактично діяльністю органів правопорядку [3]. У той же час, розуміння сутності і повного переліку функцій такого роду державних органів у контексті подолання будь-яких правопорушень до цього часу залишається достатньо дискусійним [1, с. 56-58; 2, с. 6-8 та ін.].

З урахуванням викладеного у низці публікацій в розвиток відповідної позиції Ю. Д. Ткача [5, с. 59; 6, с. 43] інноваційне бачення сутності та повного переліку функцій правоохоронних органів або органів правопорядку [1, с. 56-58; 2, с. 6-8 та ін.], що більш правильно іменувати функціями антиделіктних органів і викласти у такій редакції :

1. Виявлення латентних правопорушень.
2. Припинення триваючих правопорушень.
3. Розкриття правопорушень.
4. Досудове розслідування чи інше досудове з'ясування обставин правопорушення.